

*Марковський Євген Адамович**До 90-річчя від дня народження*

Відомий український вчений-матеріалознавець **Євген Адамович Марковський** народився у місті Києві в родині службовців 8 червня 1927 року. У 1944 р. після повернення з евакуації поступив до Київського політехнічного інституту, який закінчив у 1949 р. за спеціальністю інженер-механік. Працював інженером по обслуговуванню тракторної техніки, а з 1951 р. понад 60 років працював незмінно у Фізико-технологічному інституті металів і сплавів НАН України на різних посадах – інженера, молодшого наукового співробітника (1951 – 1953р.), вченого секретаря інституту (1953 – 1961р.), завідуючого лабораторією (1961 – 1969 р.), заступника директора з наукової роботи (1969 – 1978 р.), завідуючого відділом (1978 – 2003 р.), головного, а згодом провідного наукового співробітника інституту.

У 1960 р. Євген Адамович захистив кандидатську дисертацію, у 1983 р. захистив докторську дисертацію і одержав звання професора у 1986 році.

Наукові інтереси Є. А. Марковського охоплювали широке коло проблем. Він першим у СРСР і Україні разом з Б. А. Мовчаном В. І. Стеценко застосував радіоактивні ізотопи для вивчення дифузії і масопереносу елементів у парах тертя металевих сплавів, зокрема в агресивних середовищах. За його керівництва була створена спеціальна лабораторія, отримано низку унікальних наукових результатів, які знайшли практичне впровадження у промисловості. Результати досліджень у цьому напрямі узагальнені у 5 монографіях, підготовлених ним у співавторстві з

Б. А. Мовчаном, В. І. Стеценко, В. І. Тихоновичем, М. М. Краснощеківим, Н. М. Кочегурою, А. В. Ботте: Радиоактивные изотопы при исследовании металлов, Киев: Гостехиздат, 1956, (переклад її видано у НДР, ЧССР, КНР); Радиоактивный контроль износа деталей внутреннего сгорания, Киев: Техника, 1965; Воздействие ядерных излучений на структуру и свойства металлов и сплавов, Киев: Наукова думка, 1968; Технологические и радиоизотопные исследования графитовых форм для титанового литья, Киев: Наукова думка, 1975; Антифрикционные свойства облученных сплавов, М.: Атомиздат, 1978.

Марковський Є.А. був визнаним авторитетом в галузі тертя та зношування металевих матеріалів, в тому числі в умовах високих температур та агресивних середовищ. Ним було створено науковий напрям по розробці економно легованих корозійно- та зносостійких матеріалів (в тому числі хромистих чавунів), легованих частками «твердої змазки» (сульфіди, мідь,

тощо), які зокрема з успіхом заміщували у парах сухого тертя більш високовартісні бабіти та сплави на основі міді. Одним з перших разом з колегами він розробив методи термочасової обробки металів, яка дозволяє суттєво подрібнити литу (закристалізовану) структуру металевих матеріалів (зокрема нікелевих суперсплавів) і тим самим підвищити їх фізико-механічні та експлуатаційні властивості. Досліджував процеси взаємодії інтенсивних енергетичних випромінювань, зокрема лазерного, на структурно-фазовий стан і властивості різних металевих матеріалів. Розроблені під його керівництвом нові металеві сплави та методи їх обробки були впроваджені на підприємствах авіакосмічного та хімічного машинобудування, хімічної промисловості, у виробництві спеціальної, в тому числі військової, техніки. Наукові дослідження він активно проводив до самого похилого віку, про що свідчать дві останні монографії, що були написані ним із співавторами (Гаврилюк В. П., Марковский Е. А., Литые железохромистые сплавы, Киев: Информлитъе, 2001, 260 с., та Гаврилюк В. П., Марковский Е. А., Тихонович В. И., Трибология литейных сплавов, Киев, ФТІМС НАН України, 2007, 428 с.), а також понад два десятки статей виданих тільки за 2010 – 2014 роки.

Його багаторічна праця та наукові досягнення були відзначені:

Державною премією України в галузі науки і техніки (1999 р.) за комплекс робіт по розробці теоретичних та технологічних основ створення зносостійких литих сплавів та організації виробництва з них деталей для різних галузей машинобудування; Премією Ради міністрів СРСР (1991 р.) за створення та впровадження ресурсозберігаючої технології високо-температурної обробки розплавів жароміцних нікелевих сплавів; Премією НАН України імені Г.В. Карпенка (1992 р.) за цикл робіт і винаходів «Розробка теоретичних положень створення литих сплавів з максимально можливою корозійною стійкістю і зносостійкістю в агресивних середовищах»; Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР за досягнення в розвитку науки (1979 р.); орденом «Святий князь Володимир» IV ступеня за значний внесок у розбудову України, заслуги перед українським народом та благодійну діяльність (2012 р.), медалями; довічною стипендією Президента України для визначного діяча науки (з 2008 р.). Євген Адамович підготував понад 20 кандидатів і докторів наук, опублікував понад 300 наукових праць.

Всі, хто знав Євгена Адамовича, пам'ятають його не тільки як видатного вченого та вчителя, але й як інтелігентну, чуйну та завжди готову прийти на поміч людину, гарного друга. Разом із дружиною Іриною Львівною він виростив двох синів, був чудовим дідом трьох онуків, та мав щастя тримати на руках трьох правнуків.

Євген Адамович пішов з життя 10 грудня 2016 року, не доживши трохи менше шести місяців до 90-річного ювілею, але світла пам'ять про цю чудову людину залишиться у всіх, хто знав його.